

Türk Dili 2 El Kitabı

Editörler

Osman Gündüz
Tacettin Şimşek

Yazarlar

Osman Gündüz
Nurşat Biçer
Kürşad Çağrı Bozkırlı
Tacettin Şimşek
Erhan Durukan
Osman Mert

ISBN: 978-605-9247-94-8

1. Baskı

Ocak, 2018 / Ankara
2000 Adet

Grafiker®

Yayınları

Yayın No: 262

Web: grafikeryayin.com

**Kapak, Sayfa Tasarımı,
Baskı ve Cilt**

Grafiker®

Grafik-Ofset Matbaacılık Reklamcılık
Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.

1. Cadde 1396. Sokak No: 6

06520 (Oğuzlar Mahallesi)

Balgat-ANKARA

Tel : 0 312. 284 16 39 Pbx

Faks : 0 312. 284 37 27

E-mail : grafiker@grafiker.com.tr

Web : grafiker.com.tr

İÇİNDEKİLER

Söz Başı..... 7

Prof. Dr. Osman GÜNDÜZ

ÜNİTE I

1. YAZILI ANLATIM / 10

- Yazılı Anlatımın Hayatımızdaki Yeri ve Önemi / 10
- Yazılı Anlatım Derslerinin Amacı / 12
- Yazılı Anlatımda Karşımıza Çıkan Sorunlar / 13
- Bu Sorunları Nasıl Aşabiliriz? / 15
- Ana Dilini Kullanma Becerisi Kazandırmak / 16
- Yazılı Anlatım Dersleri İçin Önerdiğimiz Yöntem ve Teknikler / 19
- Yazma Eğitiminde Uygulanabilecek Bazı Etkinlikler / 21
- Yazma Eğitiminde Kazandırılacak Beceri ve Davranışlar / 23

Prof. Dr. Osman GÜNDÜZ

ÜNİTE II

2. YAZILI ANLATIMDA PLANLAMA / 33

- İyi Bir Plan Nasıl Yapılır? / 35
- Yazı Tekniklerine Göre Bir Metnin Düzenlenmesi / 39
- Biçimsel Planlama / 39
- İçerik Bakımından Planlama / 42
- Başlangıç ya da Giriş Bölümünün Yazılması / 45
- Konunun Açılımı / 48
- Yazıyı Sonlandırma ve Denetleme / 50

Prof. Dr. Osman GÜNDÜZ

ÜNİTE III

3. YAZMA EDİMİ: SÖZCÜKTEN CÜMLEYE / 57

- Sözcüklerin Kullanılışı / 59
- Sözcük Çalışmaları / 64
- İyi Bir Cümle Nasıl Olmalıdır? / 67
- Paragraf ve Paragraf Oluşturma / 71
- Yardımcı Düşünceler ve Paragraf Girişi / 72
- Paragraf Çeşitleri / 73
- Paragraf Çalışmaları / 75

ÜNİTE IV

Prof. Dr. Osman GÜNDÜZ

4. EDEBÎ METNİN UNSURLARI VE YAZILI ANLATIM ÇALIŞMALARI / 81

Edebî Metnin Unsurları / 84
Tema/İzlek / 84
Yapı / 85
Bakış Açısı / 86
Olay Örgüsü / 87
Kişiler / 88
Zaman ve Mekân / 90
Anlatıcı / 91
Seçilmiş Yazılarda Yazılı Anlatım Çalışmaları / 92
Tema İncelemesi / 92
Paragraf İncelemesi / 96

ÜNİTE V

Prof. Dr. Osman GÜNDÜZ

5. YAZI VE METİN BİÇİMLERİ I / 105

Yazı ve Metin Biçimleri / 107
Form Yazılar / 107
Öz geçmiş/Biyografi / 108
Dilekçe / 109
Mektup / 111
Telgraf / 117
Rapor / 118
Karar / 121
İlan/Duyuru / 122
Tutanak / 123
Resmî Yazılar / 124
Tebliğ/Bildiri / 125

ÜNİTE VI

Yrd. Doç. Dr. Nurşat BİÇER

6. YAZI VE METİN BİÇİMLERİ II / 129

Düşünceye Dayalı Türler / 131
Makale / 131
Eleştiri / 132
Deneme / 134
Fıkra/Köşe Yazısı / 136
Sohbet / 137
Röportaj / 138
Gezi Yazısı / 139
Anı/Hatıra / 141
Günce/Günlük / 143

ÜNİTE VII

Yrd. Doç. Dr. Nurşat BİÇER

7. YAZI VE METİN BİÇİMLERİ III / 149

Edebî Türler / 150
Destan / 150
Masal / 153
Fabl / 155
Öykü/Hikâye / 156
Roman / 158
Şiir / 160
Tiyatro/Oyun / 161

ÜNİTE VIII

Yrd. Doç. Dr. Kürşad Ç. BOZKIRLI

8. BİLİMSEL YAZMA TEKNİKLERİ / 169

Bilimsel Araştırma Nedir, Nasıl Yapılır? / 171
Üslup ya da Bilimsel Metinlerin Dili / 175
Bilimsel Metinlerin Altyapısı: Kaynak / 176
Kaynak Kullanımı / 178
Kaynakça Oluşturma / 180

ÜNİTE IX

Yrd. Doç. Dr. Tacettin ŞİMŞEK

9. ÖZET ÇIKARMA VE NOT ALMA TEKNİKLERİ / 189

Özet Çıkarma / 191
Özetlemenin Yararları / 192
Özetleme Tekniği Nasıl Uygulanır? / 193
Not Alma / 197
Not Almanın Yararları / 198
Not Alma Tekniği Nasıl Uygulanır? / 200
Not Alırken Simgelerden Yararlanma / 201

ÜNİTE X

Prof. Dr. Osman GÜNDÜZ

10. KONUŞMA İLE İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR / 207

Konuşmanın İnsan Hayatındaki Yeri ve Önemi / 209
Doğru ve Etkili Konuşma Becerisinin Geliştirilmesi İçin
Kullanılan Yöntem ve Teknikler / 210
Diksiyon ve önemi / 212
Sesin eğitilmesi / 213
Konuşma çeşitleri / 217
Türkçenin Söylenişinde Önemli Olan Hususlar / 218
En Yaygın Konuşma Yanlışları / 220

ÜNİTE XI

Doç. Dr. Erhan DURUKAN

11. BEDEN DİLİ VE KONUŞMADAKİ YERİ / 229

- Beden Dili ve İletişim / 231
- Beden Dili ve Yaş / 233
- Beden Dili ve Cinsiyet / 233
- Beden Dili ve Kültür / 234
- Mekân Kullanımı / 235
- Beden Dili ve Konuşma / 236
- Bazı Beden Dili Hareketleri / 238

ÜNİTE XII

Prof. Dr. Osman MERT

12. KONUŞMA KUSURLARI / 249

- Boğumlanma ve Boğumlanmayla İlgili Sorunlar / 252
- Seslerin Doğru Boğumlanmasını Engelleleyen Kusurlar / 252
- Türkçede En Fazla Yapılan Boğumlanma Bozuklukları / 258
- Konuşmayı Olumsuz Etkileyen Diğer Kusurlar / 264

ÜNİTE XIII

Yrd. Doç. Dr. Tacettin ŞİMŞEK

13. ÖNEMLİ GÜNLER İÇİN KONUŞMA HAZIRLAMA / 273

- Önemli Günler İçin Konuşma Hazırlama / 276
- Konuşma Biçimleri / 280
- Konuşmaya Hazırlık / 281
- Konuyu Belirleme / 282
- Anlatım Biçimine Karar Verme / 282
- Konuşma Metni Oluşturma / 283
- Kürsüye Çıkmadan Önce Neler Yapılmalı? / 289
- Kürsüde Konuşurken Neler Yapılmalı? / 289
- Heyecanın Kontrolü / 290

ÜNİTE XIV

Yrd. Doç. Dr. Tacettin ŞİMŞEK

14. BAŞARILI BİR SUNUMUN İLKE VE TEKNİKLERİ / 297

- Başarılı Bir Sunumun İlke ve Teknikleri / 299
- Sunum Nedir? / 300
- Etkili Sunum / 301
- Başlıca Sunum Türleri / 301
- Başarılı Bir Sunumun İlkeleri / 303
- Başarılı Bir Sunumun Teknikleri / 309

Söz Başı

Topluluk hâlinde yaşayan tüm canlıların hemcinsleriyle anlaşmak için kendilerine özgü bir anlaşma aracı kullandıkları bilinen bir durumdur. Hiç kuşku yok ki bu canlılar arasında en gelişmiş olanı insandır ve insanın en önemli iletişim aracı ise dildir. İnsanoğlunun tarih sahnesine çıkmasından başlayarak tarihsel serüveni içinde farklı coğrafyalarda ilkel ya da gelişmiş, sayıları binleri bulan dillerin oluştuğunu ve her dilin yine kendine özgü kuralları olduğunu biliyoruz.

Bu kuralların tamamı dillerin işlevselliğini göstermesi bakımından büyük bir önem arz etmektedir. Söz gelişi dillerin zenginliği coğrafi koşullardan ve yaşam tarzından kaynaklanan niceliksel durumları ile değil, her kavramı, her durumu ve yüzyıllar içinde oluşmuş kültürel birikimi karşılayabilecek bir zenginliğe sahip olmasıyla ölçülmektedir.

Günümüzde böylesi bir zenginliğe ulaşıp evrensel bir nitelik kazanan dillerin sayısı bir elin parmaklarının sayısını geçmemektedir. Aidiyetinden ve kullanmaktan onur duyduğumuz güzel Türkçemiz de bu evrensel dillerden biridir. Kuşkusuz sayısı binleri bulan dünya dilleri arasında sahip olunan bu üstünlük, yukarıda saydığımız özellikler yanında onun farkındalık oluşturan doğası, her durumu karşılayabilecek bir üretim kolaylığına sahip olması, çoğalabilme gibi kendine özgü tekniğinden ve geometrik yapısından gelmektedir.

Türkçenin bozulmadan ve doğal mecrasından çıkmadan varlığını sürdürebilmesi, binlerce yıllık kültür birikimimizi yaşatması ve aktarabilmesi; kurallarının, ayırıcı vasıflarının bilinmesini / öğretilmesini, üzerinde titizlikle durulmasını zorunlu kılmaktadır. Bu zorunluluk aynı zamanda millet olma bilincinin uyandırılması / pekiştirilmesi için de gereklidir.

Dilimizin ifade gücünü ve bu gücü oluşturan iç dinamiklerini, estetik yapısını öğretmeyi amaç edinen *Türk Dili I* ve *Türk Dili II* adlı bu kitaplar, başta üniversitelerin farklı fakültelerindeki *Türk Dili* dersleri olmak üzere Eğitim Fakültelelerinin Türkçe Eğitimi ve Sosyal Bilimler Bölümleri ile Edebiyat Fakültelelerinin Türk Dili ve Edebiyatı Bölümlerinin *Türkçe Ses Bilgisi*, *Türkçe Şekil Bilgisi*, *Türkçe Cümle Bilgisi*, *Yazılı Anlatım*, *Sözlü Anlatım* gibi dersleri için hazırlandı.

Kitaplarda verilen kuramsal bilgiler zengin uygulama örnekleri, tartışma bölümleri, ünite özetleri, kaynak önerileri ve bu konuda yazılmış Türkçenin estetik güzelliğini yansıtan özgün dil ürünleriyle desteklendi. Ayrıca verilen bilgileri ölçmek ve kontrol edebilmek için her ünitenin sonuna cevap anahtarları ile birlikte on soruluk testler eklendi.

Farklı bir format ve dizgide 2016-2017 öğretim yılı içinde Atatürk Üniversitesi AÖF’de aynı adla yayınlanıp ders kitabı olarak okutulan bu kitaplardan her biri

birtakım eklemeler/çıkarmalar yapmak suretiyle yeni bir format içinde ve YÖK mevzuatının çerçeve programına uygun olarak düzenlendi.

Her biri on dört üniteden oluşan ve *Türk Dili I*, *Türk Dili II* adlarını taşıyan bu kitaplardan ikinci kitabın *I*, *II*, *III*, *IV*, *V* ve *X* ünitelerini Osman Gündüz, *VI* ve *VII* ünitelerini Nurşat Biçer, *VIII* ünitesini Kürşad Çağrı Bozkırlı, *IX*, *XIII* ve *XIV* ünitelerini Tacettin Şimşek, *XI* ünitesini Erhan Durukan, *XII* ünitesini ise Osman Mert hazırladı.

Sonuç olarak ders kitabı nitelikli her yayınlımızda yinelediğimiz gibi tüm titizliğimize rağmen bu kitaplarda da gözden kaçan birtakım eksikliklerin olduğunu biliyoruz. Ancak kitapların ünite yazarları ve editörleri, değerli meslektaşlarının yapıcı uyarılarıyla gözden kaçan eksikliklerin sonraki baskılarda dikkate alınacağına ve kitapların bu uyarılar doğrultusunda olgunlaşacağına inanmaktadır.

Editörler

Prof. Dr. Osman Gündüz - Yrd. Doç. Dr. Tacettin Şimşek